OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Asiantuntijalausunto

30.9.2025

VN/1014/2025
VN/1014/2025-OKM-48

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Hallituksen esitys kielitutkintoja koskevan lainsäädännön muuttamisesta – HE 102/2025 vp

Hallituksen esityksessä ehdotetut keskeisimmät muutokset

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia kansallisiin kielitutkintojärjestelmiin, joita ovat nykyisin yleiset kielitutkinnot ja valtionhallinnon kielitutkinnot. Esitettyjen muutosten tavoitteena on osallistujamäärien muutoksiin skaalautuva ja laadukas kielitutkintojärjestelmä.

Esityksen mukaan kahden kielitutkintojärjestelmän sijasta ylläpidettäisiin jatkossa vain yhtä kielitutkintojärjestelmää, yleisiä kielitutkintoja, jotka skaalautuvat paremmin kasvaviin osallistujamääriin kuin valtionhallinnon kielitutkinnot. Valtionhallinnon kielitutkintojen ja yleisten kielitutkintojen korvaavuudesta on jo nykyisin säädetty siten, että suoritukset käytännössä korvaavat toisensa ja kielitaito voidaan osoittaa kummalla tahansa kielitutkinnolla.

Yleisiä kielitutkintoja kehitettäisiin digitalisoinnilla ja muilla kielitutkintoprosessia sujuvoittavilla muutoksilla vastaamaan paremmin ihmisten tarpeisiin suorittaa kielitutkinto kielitaidon osoittamiseksi eri tarkoituksia varten. Keskeisimpiä lakiin ehdotettuja muutoksia ovat, että yleisiä kielitutkintoja voisi jatkossa suorittaa osakokeina ja tutkintotuloksia voitaisiin antaa osallistujille ja muille niiden saamiseen oikeutetuille kuten viranomaisille sähköisesti.

Valtionhallinnon kielitutkintojärjestelmä ehdotetaan esityksessä lakkautettavaksi. Esimerkiksi valtionhallinnon virkoihin pääsääntöisesti vaadittava erinomainen suomen kielen taito olisi jatkossa mahdollista osoittaa maksutta yleisellä kielitutkinnolla samoin edellytyksin kuin valtionhallinnon kielitutkinnon ylimmän tason voi nykyisin suorittaa maksutta.

Muutokset ehdotetaan voimaan 1.1.2026.

Esityksen taustaa

Hallituksen esitys liittyy Opetushallituksessa käynnissä olevaan laajempaan kielitutkintojen kehittämistyöhön. Esityksellä toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman kirjausta siitä, että molempien kotimaisten kielten kielitutkintojen tarjontaa ja laatua parannetaan työvoiman kielitaidon turvaamiseksi.

Muilla hallinnonaloilla on valmisteltu lakiesityksiä, joiden myötä edellytettäisiin kielitaidon osoittamista kielitutkinnolla yhä useampiin käyttötarkoituksiin. Kielitutkintojen käyttötarkoitusten laajentuessa myös kielitutkintojen osallistujamäärät tulevat kasvamaan moninkertaisiksi. Sekä yleiset kielitutkinnot että valtionhallinnon kielitutkinnot ovat kuitenkin ruuhkautuneita jo nykyisillä osallistujamäärillä, joten nykyiset kielitutkintojärjestelmät eivät pysty vastaamaan kasvavien osallistujamäärien tarpeisiin.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

Kielitutkintoprosesseista on tähän mennessä digitalisoitu ainoastaan ilmoittautumista. Tutkinnot suoritetaan kynällä paperille, ja todistukset postitetaan tutkinnonsuorittajille paperisina. Erityisesti paperien postittaminen tutkintoprosessin eri vaiheissa pitkittää tutkintoprosessin kestoa.

Esityksen vaikutukset

Ehdotettujen muutosten myötä Opetushallitus pystyisi tarjoamaan kasvaville suorittajamäärille kielitutkintoja nykyistä joustavammin. Kysyntään nykyistä paremmin vastaava kielitutkintojärjestelmä mahdollistaisi sen, että kielitutkinnolla kielitaito voitaisiin osoittaa eri tarpeisiin ilman turhaa viivytystä mutta kuitenkin laadukkaasti. Kielitutkinnon suorittajien näkökulmasta kielitutkintojärjestelmä selkeytyisi ja alueellinen saavutettavuus todennäköisesti paranisi.

Tutkintoprosessi nopeutuisi digitalisoinnilla, kun esimerkiksi tutkintotulokset olisivat tutkinnon suorittajan nähtävissä ja hyödynnettävissä Omassa Opintopolussa. Myös tiedon saamiseen oikeutetut viranomaiset voisivat saada tiedon tutkintosuorituksista nykyistä nopeammin ja luotettavammin suoraan Opetushallitukselta.

Ehdotetut muutokset aiheuttaisivat kielitutkintojärjestelmän kehittämisestä vuosille 2025 ja 2026 kertaluonteisia kustannuksia, joihin on varattu Opetushallituksen toimintamenoihin vuoden 2025 talousarviossa kahden miljoonan euron määräraha ja vuoden 2026 talousarvioesityksessä 2,2 miljoonan euron määräraha. Vuodesta 2026 alkaen aiheutuvat pysyvät kustannukset katettaisiin tutkintomaksuilla ja tarvittaessa olemassa olevien määrärahojen puitteissa.

Tarkennuksia esitykseen

Hallituksen esityksessä ehdotetaan yleisistä kielitutkinnoista annettuun lakiin (964/2004) uutta 10 a §:ää, jossa viitattaisiin valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin (884/2017). Kyseisen lain nimike ehdotetaan muutettavaksi vuoden 2026 alusta alkaen laiksi valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä lainsäädäntöhankkeessa OKM003:00/2024. Kyseinen hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle lokakuussa 2025. Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää, että yleisistä kielitutkinnoista annettuun lakiin ehdotettu 10 a § muutettaisiin seuraavaan muotoon, jossa opinto- ja tutkintorekisterilain nimikkeen muutos on huomioitu: *Tietojen luovuttamiseen yleisten kielitutkintojen tutkintorekisteristä sovelletaan, mitä valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 29 §:n 1, 2, 5 ja 7 momentissa säädetään tietojen katsomisesta, käyttämisestä ja luovuttamisesta opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla.* Ellei esitetyssä 10 a §:ssä ole mahdollista viitata uuteen nimikkeeseen esitysten käsittelyaikatauluista johtuvista syistä, opetus- ja kulttuuriministeriö voi tarvittaessa sisällyttää edellä mainitun muutosesityksen johonkin toiseen hallituksen esitykseen nimikkeen muutoksen voimaantulon jälkeen.

Lisäksi ehdotetun 12 a §:n perusteluihin on jäänyt tulkinnanvaraa, joka on omiaan aiheuttamaan sekaannusta suhteessa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999). Esitetyllä 12 a §:llä on tarkoitus tarkentaa tutkinnonsuorittajalle annettavia tietoja, mutta ei sulkea pois sitä, mitä julkisuuslaissa jo säädetään asianosaisjulkisuudesta ja sen rajoittamisesta. Tarkoituksena on, että asianosaisjulkisuuden mahdollista rajoittamista testimateriaalin kuten koekysymysten osalta arvioitaisiin julkisuuslain 11 §:n 2 momentin yleissäännöksen nojalla, mutta tarvittaessa on mahdollista selvittää myöhemmin erikseen tätä rajoittavampaa säännöstä. Ministeriö pyytää, että jos sivistysvaliokunta katsoo aiheelliseksi, pykälän loppuun voitaisiin lisätä selvyyden vuoksi seuraava informatiivinen viittaus: *Muilta osin tutkinnon suorittajalle annettavia tietoja koskee, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:ssä säädetään asianosaisen oikeudesta tiedonsaantiin.*

Hallitussihteeri Elisa Kotiniemi

Jakelu Eduskunnan sivistysvaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Westerholm
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Heidi Backman